

به نام پروردگار عالم

مسئولیت مدنی و کیفری پزشک

مؤلفان:

دکتر نجلی پیر محمدی

مهرداد کونانی

وکیل پایه یک دادگستری و مدرس دانشگاه

سردفتر اسناد رسمی و مدرس دانشگاه

www.ketab.ir

سرشناسه	پیرمحمدی، علی نجات، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور	مسئولیت مدنی و کیفری پزشک / مولفان علی نجات پیرمحمدی، مهرداد کونانی
مشخصات نشر	تهران: انتشارات ماهواره، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	س، ۱۸۲ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۸۵۷-۳۹-۸
وبسایت فهرست	فیبا
موضوع	پزشکان -- ایران -- خطای شنلی
موضوع	مسئولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	کی (فقه)
موضوع	پزشکان -- قوانین و مقررات -- ایران
شناسه افزوده	کونانی مهرداد، ۱۳۵۹ -
رده بندی کنگره	۳۹۳ / ۳۱۰ / ۵KMH
رده بندی دیویی	۳۴۴/۵۵۰۴۱۲۱
شماره کتابشناسی ملی	۳۵۱۱۰۸۳

عنوان: مسئولیت مدنی و کیفری پزشک

مولفان: علی نجات پیر محمدی، مهرداد کونانی

ناشر: ماهواره

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۵۷-۳۹-۸

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

تیراژ: ۵۰۰ جلد

ویراستار: مهدی حاجی زاده

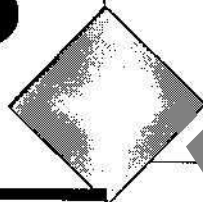
مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب - خ جمنازاده شمالی - بالاتر از چهارراه فرصت - کوچه بزدان شناس - پلاک ۲۵ - واحد ۴

۰۹۱۹۰۶۲۱۴۱۸

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است. مسئولیت صحت مطالب با مولفین می باشد.

هر گونه کپی برداری، تکثیر بدون اجازه کتبی از ناشر ممنوع بوده و پیگرد قانونی دارد.

فهرست

شماره	عنوان
ز	پیشگفتار
س	مقدمه
۱	فصل اول: کلیات و تعاریف
۲	مبحث اول: تعاریف و مفاهیم اساسی
۲	گفتار اول: انواع، معانی و مفاهیم مسئولیت مدنی
۲	بند یک- انواع مسئولیت ها
۲	۱- مسئولیت اخلاقی
۲	۲- مسئولیت های قانونی
۳	بند دوم- معنای مسئولیت
۳	۱- معنای مسئولیت مدنی
۳	۲- معنای مسئولیت کیفری
۵	گفتار دوم- قلمرو مسئولیت مدنی
۵	بند یک- مسئولیت قراردادی
۵	بند دوم- مسئولیت خارج از قرارداد (قهری)
۶	مبحث دوم: مبانی مسئولیت عام مدنی

۶	گفتار اول: نظریه تقصیر
۶	بند یک- تعریف تقصیر
۶	بند دوم- لزوم اثبات تقصیر
۶	بند سوم- پیشینه نظریه
۹	گفتار دوم: نظریه خطر
۹	بند یک- مفهوم و پیشینه نظریه
۱۱	بند دوم- اقسام نظریه
۱۱	۱- نظریه خطر در برابر انتفاع مادی
۱۱	۲- نظریه شرطی ایجاب شده
۱۱	۳- نظریه خطر مستقل
۱۲	مبحث سوم: ارکان مسئولیت عام بدنی
۱۲	گفتار اول: وجود ضرر
۱۲	بند یک- معنای ضرر و انواع آن
۱۲	۱- ضرر مادی
۱۳	۲- ضرر معنوی
۱۵	بند دوم- شروط ضرر قابل مطالبه
۱۵	۱- ضرر باید مسلم باشد
۱۶	۲- ضرر باید مستقیم باشد
۱۶	۳- ضرر باید شخصی باشد
۱۷	۴- ضرر باید جبران نشده باشد
۱۷	۵- ضرر باید قابل پیش بینی باشد
۱۹	گفتار دوم: فعل ناروای زیان بار
۲۰	گفتار سوم: وجود رابطه سببیت بین ضرر و فعل ناروای زیان بار
۲۰	بند یک- اجتماع اسباب
۲۰	۱- نظریه برابری اسباب
۲۰	۲- نظریه سبب نزدیک و بی واسطه
۲۱	۳- نظریه متعارف و اصلی
۲۱	۴- سبب مقدم در تأثیر

۲۲	بند دوم- علل خارجی و تأثیر آن بر مسئولیت مدنی
۲۳	مبحث چهارم: مسئولیت کیفری
۲۴	گفتار اول: مقدمات مسئولیت
۲۴	بنداول: شرط تحقق مسئولیت
۲۵	بند دوم: تعریف مسئولیت
۲۷	بند سوم: احراز رابط علیت در رفتار مجرمانه
۲۸	بند چهارم: شرایط تحقق
۲۸	الف: نظریه خطای کیفری به عنوان شرط واجب یا ضروری نتیجه
۲۸	ب: نظریه خطای کیفری به عنوان شرط متصل به نتیجه
۲۹	ج: نظریه خطای کیفری به عنوان شرط متحرک به نتیجه
۲۹	د: نظریه خطای کیفری به عنوان شرط نتیجه
۳۰	۲: رویه قضایی
۳۲	گفتار دوم: انواع مسئولیت ها
۳۲	بند اول- مسئولیت اخلاقی و قانونی
۳۳	بند دوم- مسئولیت قراردادی و مسئولیت خارج از قرارداد
۳۵	بند سوم- مسئولیت مدنی و کیفری
۳۸	مبحث پنجم: سن مسئولیت کیفری
۳۸	گفتار اول- سن مسئولیت کیفری در قانون مجازات اسلامی ۱۳۰۴
۴۳	گفتار دوم- سن مسئولیت کیفری از منظر قرآن، سنت و اجتهاد
۴۳	بند اول: سن مسئولیت کیفری از منظر قرآن
۴۴	بند دوم: سن مسئولیت کیفری در سنت
۴۹	بند سوم: سن مسئولیت کیفری از نظر فقها
۵۳	فصل دوم: سیر تحولات مسئولیت پزشکی
۵۵	گفتار اول: تاریخچه مسئولیت پزشکی
۵۵	بند اول: تمدن های ابتدایی
۵۵	بند دوم: بابل، یونان و روم باستان
۵۵	بند سوم: ایران باستان
۵۶	بند چهارم: دوران اسلامی

۵۷	ماهیت و ارکان مسئولیت مدنی پزشک
۵۸	گفتار اول: ماهیت مسئولیت مدنی پزشک
۵۸	بند اول: دیدگاه‌های موجود در مورد مسئولیت پزشک
۵۸	بند دوم: قهری بودن مسئولیت پزشک
۵۸	بند سوم: دلایل طرفداران مسئولیت پزشک
۶۰	گفتار دوم: قراردادی بودن مسئولیت پزشک
۶۰	بند اول: مفهوم مسئولیت قراردادی
۶۱	بند دوم: ماهیت تعهد پزشکی
۶۱	بند سوم: تشدید بی‌احتیاطی پزشکی
۶۲	گفتار سوم: ماهیت قرارداد معالجه
۶۲	بند یک: نظریه اجاره بودن قرارداد معالجه
۶۳	بند دوم: نظریه جماعه بودن قرارداد معالجه
۶۳	بند سوم: نظریه وکالت
۶۳	بند چهارم: نظریه عقد نامعین
۶۴	گفتار چهارم: ارکان مسئولیت مدنی پزشک
۶۴	بند اول: خطای پزشکی
۶۶	بند دوم: مصادیق عمومی خطای پزشکی
۶۷	بند سوم: عدم اخذ ضایت
۷۲	بند چهارم: وجود رابطه علیت میان ضرر و فعل پزشک
۷۵	فصل سوم: مسئولیت کیفری پزشکی
۷۶	مبحث اول: اعمال پزشکی منجر به قتل
۷۶	گفتار اول: قتل عمدی
۷۷	گفتار دوم: قتل شبه عمد
۷۸	گفتار سوم: قتل خطای محض
۷۹	گفتار چهارم: صدمات جسمانی مادون نفس
۸۰	گفتار پنجم: علل موجهه جرم
۸۰	بند اول: عمل جراحی یا طبی
۸۰	بند دوم: عمل جراحی یا طبی مشروع

۸۲	بند سوم: رضایت مجنی علیه
۸۲	بند چهارم: رعایت مقررات پزشکی و موازین فنی و علمی
۸۳	بند پنجم: اخذ برائت
۸۴	مبحث دوم: آتانازی
۸۴	گفتار اول: تعریف آتانازی
۸۶	بند اول: انواع آتانازی:
۸۶	۱- آتانازی داوطلبانه
۸۶	۲- آتانازی غیر داوطلبانه
۸۶	۳- آتانازی مستقیم
۸۶	۴- آتانازی غیر مستقیم
۸۷	بند دوم: آتانازی در مکتب دینی:
۸۷	۱- اسلام
۸۷	۲- مسیحیت
۸۷	۳- یهودیت
۸۸	بند سوم: آتانازی در مکاتب فکری
۸۸	۱- هندوئیسم (آیین هندی)
۸۸	۲- سکولاریسم (دین‌گریزی و دنیا‌مداری)
۸۸	۳- اومانیسیم (اصالت بشر)
۸۸	۴- اگزستانسیالیسم (اصالت وجود)
۸۹	گفتار دوم: قتل‌ترحم آمیز از دیدگاه حقوق اسلامی
۹۱	مبحث سوم: سقط جنین یا سقط حمل
۹۱	گفتار اول: انواع سقط جنین:
۹۱	بند اول: سقط جنین خودبخودی
۹۱	بند دوم: سقط جنین درمانی یا طبی
۹۳	بند سوم: سقط جنین جنایی
۹۵	بند چهارم: سقط جنین ناشی از ضربه
۹۵	گفتار دوم: ارکان تشکیل دهنده جرم سقط جنین یا سقط حمل:
۹۶	بند اول: سقط جنین یا سقط حمل به عنوان جرم مقید به حصول نتیجه
۹۶	بند دوم: اخراج حمل و جنین قبل از موعد طبیعی

۹۶	بند سوم: حالت ضرورت
۹۷	گفتار سوم: عنصر مادی سقط جنین یا حمل شامل بکار بردن وسایل فیزیکی یا شیمیایی
۱۰۰	گفتار چهارم: کیفر سقط جنین یا سقط حمل در مراحل مختلف حیات
۱۰۰	بند اول: کیفر سقط جنین یا سقط حمل مستوجب دیه
۱۰۰	بند دوم: کیفر سقط جنین یا سقط حمل تعزیری
۱۰۲	مبحث چهارم: پیوند اعضاء
۱۰۲	گفتار اول: تشخیص مرگ مغزی
۱۰۳	گفتار دوم: مرگ مغزی از دیدگاه فقها
۱۰۶	گفتار سوم: دیدگاه فقه اسلامی
۱۱۲	مبحث پنجم: افشای اسرار پزشکی
۱۱۳	گفتار اول: ارکان تشکیل دهنده جرم افشای اسرار پزشکی
۱۱۳	بند اول: رکن قانونی افشای اسرار
۱۱۷	بند دوم: رکن مادی افشای اسرار
۱۱۷	بند سوم: عنصر روانی افشای اسرار
۱۱۸	گفتار دوم: عوامل موجهه جرم:
۱۱۹	بند اول: رضایت صاحب راز
۱۱۹	بند دوم: اعلام بیماریهای واگیر دار
۱۱۹	بند سوم: اعلام ولادت و وفات
۱۲۰	بند چهارم: شهادت نزد محاکم
۱۲۳	بند پنجم: افشای اسرار در حالت ضرورت
۱۲۸	مبحث ششم: خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی
۱۳۰	گفتار اول: شرایط ارتکاب جرم
۱۳۳	گفتار دوم: ارتکاب جرم توسط متصدیان امور پزشکی
۱۳۴	گفتار سوم: خودداری از انجام وظیفه قانونی
۱۳۷	مبحث هفتم: صدور گواهی خلاف واقع
۱۳۸	گفتار اول: صدور گواهی خلاف واقع
۱۳۹	گفتار دوم: مجازات جرم گواهی خلاف واقع از سوی پزشکان
۱۴۰	گفتار سوم: شرایط وقوع جرم گواهی خلاف واقع
۱۴۰	بند اول: واقعی نبودن گواهی

۱۴۱	بند دوم: سوء نیت یا قصد مجرمانه
۱۴۲	گفتار چهارم: ارکان جرم صدور گواهی خلاف واقع
۱۴۶	گفتار پنجم: جهت صدور گواهی
۱۴۸	گفتار ششم: مجازات جرم گواهی خلاف واقع
۱۵۰	گفتار هفتم: سایر تصدیق نامه های خلاف واقع
۱۵۰	بند اول: صدور تصدیق نامه به ضرر اشخاص
۱۵۲	بند دوم: گواهی خلاف واقع جهت ازدواج
۱۵۴	مبحث هشتم: مداخله غیر مجاز در امور پزشکی
۱۵۷	نتیجه گیری:
۱۶۷	منابع

پیش‌گفتار:

یکی از مقوله‌های مورد بحث در حقوق پزشکی، مسئولیت مدنی و کیفری پزشک است در دنیای پزشکی، میان پزشک و بیمار رابطه‌ای حقوقی برقرار است که بر این اساس پزشک مکلف است در معالجه بیمار از تمام استعداد و قابلیت‌های خویش بهره‌گرفته و با عنایت به نظامات و مقررات دولتی این امر مهم را به انجام رساند اما در این میان، همواره ممکن است مقصود مطلوب محقق نگردد و مشکلاتی بروز نماید گاه پزشک آنگونه که شایسته است در انجام تکلیف خویش، عمل ننموده و زمانی به صورت اتفاقی و یا حتی عمدی نتیجه‌ای متفاوت از نتیجه معمول محقق می‌گردد و از این رو مسئولیت خطای پزشکی، قصور و تقصیر پزشک مطرح می‌گردد که حسب مورد، پیامد و عواقب حقوقی و کیفری آن برای پزشک متفاوت می‌باشد آنگاه که پزشک در انجام وظیفه خویش قصور می‌ورزد با وضعیتی که مرتکب تقصیر می‌شود و حالتی که در آن، انجام تکلیف از روی عمد و سوء نیت او صورت گرفته است، جرم پزشکی، زمره جرایم و تخلفات پزشکی جای می‌گیرد، اما به لحاظ مسئولیت مدنی و کیفری، عواقب و پیامدهای آن برای او به همراه دارند بدین ترتیب در گستره مسئولیت مدنی و کیفری پزشکی به منزله مسئولیت پزشکی، از یک سو، اعمال و ترک‌اعمالی که مشمول جرم می‌شوند دامنه جرم و تخلفات پزشکی را تعیین می‌کند، شرایط تحقق آنها مشخص و مورد مطالعه قرار گرفته و از سوی دیگر عواقب و حدت و شدت آن‌ها برای تعیین میزان آنها نیز مورد توجه قانونگذار قرار می‌گیرد با توجه به مطالب ذکر شده کتاب حاضر در فصل‌های ۱ تا ۴ به تشریح و تفسیر تعاریف مسئولیت کیفری، مسئولیت مدنی، ارکان مسئولیت و در فصل دوم مسئولیت مدنی پزشک، در فصل سوم به مسئولیت کیفری پزشک و در فصل چهارم به جرایمی را که معمولاً پزشکان مرتکب می‌شوند پرداخته است.

بهار ۱۳۹۳

alipirmohammadi@gmail.com

mehrdad.konani@gmail.com

علی نجات پیر محمدی

مهرداد کونانی

مقدمه:

مسئولیت پزشکی، عبارت است از مسئولیت مدنی و کیفری، قضایی و قانونی پزشک یا خدمات دهنده درمانی در برابر بیمار یا دریافت دارنده خدمات درمانی، در رابطه با هرگونه کوتاهی و خطا، اعم از عمدی و سهوی در درمان یا اقدامات درمانی و افشاء اسرار و اطلاعات پزشکی بیمار.

مسئولیت پزشکی از مسائل اخلاق حرفه‌ای پزشکی و از مسائل اساسی است که در حقوق پزشکی مطرح است. این مسئله در رابطه پزشک و بیمار و تمامی کارهایی که پزشک برای معالجه بیمار انجام می‌دهد مطرح می‌شود. در نگرش حقوقی، رابطه پزشک و بیمار به منزله قراردادی است که میان آن دو بسته شده و به استناد این رابطه حقوقی، پزشک به عنوان طرف فعال این رابطه، همانطور که در برابر خدمات علمی خود که نفعی یا درآمدی، طبق قرارداد عاید وی می‌گردد، مکلف به انجام تکالیفی است که در حقوق پزشکی آن مسئولیت گفته می‌شود. بنابراین، مقصود از مسئولیت گستره معنایی حقوقی این واژه است و آثار پیامدهای حقوقی به دنبال دارد. طبق این اصل پزشک در حیطه تخصص خویش و به اندازه تواناییها و وسعت ای علمی اش، برطبق قوانین و نظام حقوقی موجود وظیفه دارد ضمن توجه و دقت در حفظ اسرار بیمار (اسرار پزشکی) و عدم افشای آنها، در درمان و معالجه بیمار حداکثر تلاش در حدتوان و منازعه خیر نماید و هرگونه «خطا و قصور» از سوی وی، موجب تحقق مسئولیت مدنی و کیفری و جبران خسارت خواهد بود. در واقع زمانی که بیمار و پزشک قراردادی و رابطه‌ای حقوقی بین خود منعقد می‌کنند پزشک در زمینه درمان و معالجه و انجام یا ترک اعمال معالجه‌ای دارای مسئولیت حقوقی و قانونی می‌گردد و در صورت بروز قصور یا خطا پزشک متوجه مسئولیت مدنی و کیفری، برحسب مورد، خواهد شد. رایین میان محدوده و گستره مسئولیت پزشکی، مبانی تحقق و شرایط و قوانین بروز مسئولیت قضایی در مسائلی از این قبیل، تحت عنوان «مسئولیت مدنی و کیفری پزشک» در قلمرو حقوق پزشکی مطرح شده و مورد مطالعه قرار می‌گیرد.